

ΜΕΡΟΣ Β΄

Χρειάζεται ἡ Εὐρώπη τὴν Ὁρθοδοξία;

* * *

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΗΣ, ΑΞΙΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΓΕΦΥΡΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΠΡΑΞΙΑ*

*«Ὁμολογοῦντες τὴν σωτηρίαν,
ἐργῶ καὶ λόγῳ, ταύτην ἀνιστοροῦμεν».
(Κοντάκιον Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας)*

Εορτάζουμε τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας λειτουργικά καὶ εὐχαριστιακά, μέ ἓναν ἐκδηλὰ Ἄγιο-Συνοδικό τρόπο, τὴν Συνοδική κατοχύρωση τῆς ὀρθόδοξης πίστεως καὶ πρακτικῆς, μέσα καὶ ἀπὸ τὴν τιμητικὴ προσκύνησι τῶν εἰκόνων καὶ ὅσα αὐτὴ θεολογικά καὶ ἀνθρωπολογικά σημαίνει. Εἰκονιστικά μὲν, ἀλλὰ καὶ αἰσθητῶς πραγματικά, *ὄχι ὅμως εἰκονικά ἢ φαινομενικά*. Χάρη στὴν παρουσία καὶ ἐνέργεια τοῦ Παρακλητοῦ στὴν παρούσα ἅγια ὥρα. Μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ συμμετοχὴ μας στὴ θεία Λειτουργία. Τὴν προσφέρει δι' ἡμῶν οὐσιαστικά ὁ Προσφερόμενος Χριστός, ὁ Προσδεχόμενος καὶ πάλι Διαδιδόμενος, ὁ Προσδεκτός ἀπὸ τὸν Πατέρα γιὰ μᾶς. Καὶ ἐμεῖς διαλαλοῦμε τὴν κοινωνούμενη προοπτικὴ τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς αἰωνιότητος ἀπὸ τῆς Κεφαλῆς δι' ὅλου τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό καὶ ἡ παρούσα λειτουργικὴ σύναξι ξεκίνησε μέ τό “εὐλογημένη ἡ βασιλεία τῆς Ἁγίας Τριάδος”, ἀπὸ τό “νῦν” τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου, στό “ἀεὶ” τῆς λυτρωμένης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας μας καὶ “εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων” τῆς χαρισματικῆς μετεχόμενης αἰωνιότητος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. Αὐτό εἰκονίζουμε “ἐν ἐργῶ καὶ λόγῳ” τῆς Λειτουργίας, αὐτό ἤρθαμε νὰ εἰκονίσουμε καὶ νὰ διαλαλοῦμε τὴν

* Ἡ πρώτη μορφή τοῦ κειμένου αὐτοῦ ἦταν ὁμιλία στὴ Συνοδικὴ Θεία Λειτουργία στὸν Ἅγιο Διόγισιο Ἀεροσταγίτη Ἀθηνῶν τό 2015.

κοινωνούμενη προοπτική της αφθαρσίας και της αιωνιότητος από της Κεφαλῆς δι' ὅλου τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό εἰκονίζουμε «ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ» τῆς Λειτουργίας, αὐτό ἤρθαμε νά εἰκονίσουμε καὶ νά ζήσουμε. Τό νόημα καί τή ζωή καί τήν ὁμορφιά τοῦ λειτουργημένου κόσμου, σέ κοινωνία μέ τόν Χριστό. «Ὁμολογούντες τήν σωτηρίαν, ἔργῳ καὶ λόγῳ, ταύτην ἀνιστοροῦμεν» (Κοντάκιον Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας). Ὁμολογοῦμε τή σωτηρία μέ ἔργα καί λόγια, καί τήν ζωγραφίζουμε σέ εἰκόνες πού ἀγιάζονται καί ἀγιάζουν τή δική μας αἰσθητήρια προσέγγιση. *Ἡ ἱστορία* εἶναι ὁ δικός μας πραγματισμός. *Ἡ σωτηρία* εἶναι ἡ ἀληθινή θεία κοινωνία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. Ὅπως δέν εἴμαστε μόνο αὐτό πού φαίνεται, ἔτσι καί ἡ ὑπαρξή μας τούτη τήν ὥρα μετέχει καί στά δύο ἐμφανῶς. Ἀμοιβαία ἐθελουσίως. Γιά νά «ἀναγάγει» στόν Χριστό τόν κόσμο μας μετανοοῦντα, δίχως ἀναίδεια κοσμικότητα· ὥστε νά ἀγιασθεῖ. Γιά νά «μεταφέρει» τόν Χριστό στόν καθημερινό μας κόσμο, ὅχι σάν θρησκευτική ἰδέα ἀλλά «ζῶντα καί μένοντα εἰς τούς αἰῶνας»· ὥστε νά μεταλάβουμε καί νά μεταδώσουμε ἀπό τή δική Του ἀφθαρτη ζωντανία τό νόημα τῆς ζωῆς στήν καθημερινή μας πορεία, τή διέξοδο τῆς σωτηρίας στήν ἀσίγηστη καθημερινή ταλαιπωρία, καί τήν ἀξία τῆς ὑπόστασης στόν συνεχή ἀγώνα προσδιορισμοῦ. Δίχως τίς προθανάτιες ψευδαισθήσεις τῆς κοσμικότητας.

Ὁ ἐορτασμός τιμήθηκε γιά πρώτη φορά τό 843, στήν Κωνσταντινούπολη. Προηγήθηκε στά 787 ἡ Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδος, ἡ ὁποία συζήτησε καί κατοχύρωσε τή θεολογία τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Ὁ παρών ἐορτασμός δέν περιέχει μόνο τά θεολογικά στοιχεῖα τοῦ 8ου καί τοῦ 9ου αἰῶνα, ἀλλά καί ὅλων τῶν προηγούμενων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐπίσης προστέθηκε ἡ θεολογική ἀποσαφήνιση τοῦ τρόπου Θεομεθέξεως, ἀπό τίς ἁγίες Συνόδους τοῦ 14ου αἰῶνα. Μέ ἄλλα λόγια, στόν ἐορτασμό τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας ἔχουμε μιᾶ σύνοψη διδαχῆς καί πρακτικῆς συνολικά τῆς Ὁρθοδοξίας. Γι' αὐτό ἀναφερόμαστε σέ Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας. Στά τροπάρια καί στό τυπικό τοῦ λειτουργικοῦ ἐορτασμοῦ, ὁμολογοῦμε ὅτι μᾶς ἔσωσε ὁ Χριστός. Ὁμολογοῦμε καί τό «πῶς» τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας. Καί τό εἰκονίζουμε. Ὅχι μόνο μέ τά λόγια μας, ἀλλά καί μέ τήν ἐκκλησιαστική πρακτική μας.

Δέν πρόκειται γιά κάτι τό θρησκευτικό, τό ιδεολογικό, τό θεωρητικό. Ὅσοι Πατέρες θεολόγησαν ἦσαν «θειωδῶς ἐμπνευσθέντες», ὅπως οἱ Προφῆτες καί οἱ Ἀπόστολοι. Τά ἄρρητα «ἄκτιστα ρήματα» τῆς θείας ἐμπνευσης (δηλαδή *τή χαρισματική ἀληθινή κοινωνία τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ*) τά διετύπωσαν μέ τά «κτιστά ρήματα» (μέ τήν ἀνθρώπινη διατύπωση) τῆς θεολογίας. Ὡστε ἡ θεολογία

τους νά εἶναι γιά ὅλους ἐμᾶς ὁδηγός ἐκκλησιαστικῆς θεομεθέξεως¹.

Αὐτό πού πάντοτε ἐνδιέφερε τήν Ἐκκλησία, κλῆρο καί λαό, ἦταν ἡ μέθεξι τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Μέσα ἀπό τήν ἐκκλησιαστική καί ἀσκητική καθημερινότητα τοῦ βίου. Αὐτό πού βλέπουμε στήν Ἁγία Γραφή καί στήν ἱερά Παράδοση. Τό Εὐαγγέλιο τῶν ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν σέ ἔκδοση (π.χ. μέ τόν τρόπο) τῶν *Πράξεων τῶν Ἀποστόλων*, μέ τόν τρόπο τῶν *Ἐπιστολῶν*, μέ τόν τρόπο τῶν Πατέρων καί τῶν Ἀγίων, μέ τόν τρόπο ὅλης τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ συγκαταβατικός “συγχρονισμός” τοῦ ἀγαπῶντος Θεοῦ στήν προσωπική καί κοινωνική μας πραγματικότητα. Καί ὁ αἰωνισμός στήν κοινωνία τοῦ Θεοῦ τῆς (ἄλλως) ἀνότητας καί ἁσκοῦνης δικῆς μας καθημερινότητος. Ὁ ἐκκλησιασμός μας μέ τόν ἐνανθρωπησμένο Θεό σέ μιᾷ διάρκειᾳ χωρίς τέλος.

Αὐτό ἤρθαμε νά γευθοῦμε καί νά ζήσουμε καί νά χαροῦμε. Ζωή θείας κοινωνίας *πέρα ἀπό τή συνεσταλμένη χρονική «ζήση» μας*. Χαρά θείας μετουσίας ἀκόμη καί μέσα στόν τωρινό πόνο μας. Μετοχή στόν Θεό γιά τό πολύ δύσκολο *ἄθλημα τῆς κοινωνικῆς συμμετοχῆς μας*. Τό πρωτάθλημα τῆς ἀληθινῆς ζωῆς μας. Ὁ Θεός ἐν ἀνθρώποις! Κι αὐτό ἦταν τό κοινό σημεῖο «ἐρμηνευτικῆς» πρακτικῆς ὅλων τῶν Ἀγίων Συνόδων. *«Γνωσιν οὖν θείαν δι’ αὐτοῦ λαβόντες, ἓνα Κύριον τὸν Θεὸν γινώσκομεν, ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι δοξαζόμενον, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύοντες. Μίαν πίστιν, ἐν βάπτισμα ἔχοντες, Χριστὸν ἐνδεδύμεθα. Ἀλλ’ ὁμολογοῦντες τὴν σωτηρίαν, ἔργῳ καὶ λόγῳ, ταύτην ἀνιστοροῦμεν»* (Οἶκος τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας).

* * *

“Ὅ,τι ὠραῖο, λαχταρᾶς νά τό βλέπεις καί νά τό ξαναβλέπεις· νά τό ζεῖς καί νά τό ξαναζεῖς. Ἐμπρός, λοιπόν!

Μᾶς δόθηκε νά ζοῦμε τόν Θεό παντοτινά, μέσα ἀπό τή θεόπνευστη Ἐκκλησία. Καί ἔχουμε τό ἐσχατολογικό δικαίωμα γιά ἐθελούσια “ἐμβάπτιση” τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας, τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, τῆς ἀνθρώπινης ἐπιστήμης, τῆς ἀνθρώπινης διακοινωνίας, τῆς πανανθρώπινης κοινωνίας, δηλαδή γιά μιᾷ ἐθελούσια “ἐμβάπτισι” ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων... στήν ἱστορική καί συνάμα αἰώνια κολυμβήθρα τῆς σωτηρίας. Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ κοινωνήσε (προσέλαβε

¹ βλ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου Ἱεροθέου, *Ἡ ἐμπειρική δογματική τοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδου*).

δηλαδή) ὅλη τὴν ἀνθρωπινότητά μας, γιὰ νὰ τῆς ξαναδώσει τὸ πρῶτο κάλλος καὶ τὴ μεταμόρφωση τῆς θέωσης. Αὐτὸ ἀπὸ τὴν πλευρὰ Του. Καὶ ἀπὸ μᾶς; Μόνον, ὅ,τι ἢ μᾶλλον ὅποιος κοινωνεῖ τὸν Θεάνθρωπο Σωτῆρα Χριστό, συνεχίζει νὰ ὑπάρχει σὲ ἱστορικὴ καὶ ἐσχατολογικὴ ὑπόστασι, ἀρτιότητα, πληρότητα καὶ χαρὰ. Καὶ θὰ ὑπάρχει ἔτσι ἀπὸ τώρα καὶ αἰωνίως, στὴν «ἀτέλεστη τελειότητα»! Αὐτὸ πραγματοποιοῦμε ἐκκλησιαζόμενοι.

«Εἰς δόξαν Θεοῦ» (ὡς εὐχαριστιακὴ ἀναφορά τοῦ παντός διὰ τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα). Καὶ πάντοτε μέσα σ' αὐτὴν τὴν κοινωνία σώζεται ἀκέραιο τὸ «ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ἕκαστος ἐκ τοῦ πανανθρώπινου αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν». Οὐδεὶς ποτὲ ὑπερασπίστηκε τὰ πραγματικὰ ὄντολογικὰ καὶ ὑποστατικὰ δικαιώματα τῆς πανανθρωπότητος, οὐδεὶς ποτέ, παρὰ μόνον Ἕνας. Ἡ Τριάδα ὁ Θεὸς μας, καὶ ὁ Ἕνας τῆς Τριάδος κατ' εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς μὲ τὸν ἴδιο Του τὸν ἑαυτό, μέσα ἀπὸ τὴν Θεανθρώπιν ἱστορικότητά Του γιὰ μᾶς! Μακροθυμῶντας μὲ τὴ θαλπωρὴ τῆς ταπεινωμένης τελειότητός Του γιὰ τὸ δικό μας φτωχό, μὰ ἀπαράιτητο φιλότιμο! Ἀναζητῶντας τὸ χαμένο πρόβατο, ἐμᾶς, ὁ ὑπὲρ ἡμῶν!

Γι' αὐτὸ τὸ «ὑπὲρ ἡμῶν», ὁ Δημιουργὸς Λόγος ἔγινε Λυτρωτὴς Σωτῆρας μας. Προσέλαβε καὶ ἔσωσε «ὅλον τὸν Ἀδὰμ» (ὅλη τὴν ἀνθρωπινότητα), ἀνακεφαλαιώνοντας τὴν πανανθρωπότητα. Ὡστε, ἂν Τὸν θελήσουμε καὶ Τὸν πιστεύουμε ὁλοτελῶς, νὰ μετέχουμε στὸ ἓνα Σῶμα ὅπου Ἐκεῖνος εἶναι Κεφαλὴ.

Αὐτὸ τὸ Σῶμα «ἀνιστοροῦμε», εἰκονίζουμε στὶς ἅγιες εἰκόνες! Ὑποστασιάζεται ὁλοζώντανο:

Αὐτὸ τὸ Σῶμα «ἀνιστοροῦμε» στὶς ἅγιες εἰκόνες! Ὑποστασιάζεται ὁλοζώντανο:

- στὴν εἰκονισμένη μορφὴ τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία συνεχῶς προσεύχεται θεόδεκτα γιὰ ὅλους καὶ ὅλα (Θεοτόκειος παρουσία καὶ παρηγοσία, *ὑπὲρ πάντων*).
- στὶς εἰκονισμένες μορφές τῶν Ἀγίων, πού δέν παύουν νὰ προσευξάνονται, καὶ προσεύχονται γιὰ ὅλους (Ἀγιόλεκτος ἄληκτη σύναξι, πρὸς πάντων).
- στὶς εἰκονισμένες μορφές τῶν Δικαίων, πού ὁλοένα λαχταροῦν περισσότερο τὸν Θεό, ἀντὶ ὅλων, καὶ αὐτὸ μᾶς μεταγίγνουν (Δικαιοσύλληκτος ἀτελείωτη προσανατένιση, *ἀντὶ πάντων*).
- στὶς μορφές τῶν Ἀγγέλων πού εὐφραίνονται αἰώνια, μαζί μὲ ὅλους τοὺς σωσμένους (Ἀγγελόπρεπος αἰώνια εὐφροσύνη, μεθ' πάντων).
- Αὐτές οἱ εἰκόνες εἶναι προσωπικὲς παρουσίες ἐκείνων πού ἔχουν τὴν πληρότητα τῆς ἐνώσεως μὲ τὸν Χριστό (ὑποστατικὲς παρουσίες πληρότητος τῆς Χριστομεθεξίας).

Καί ἑμεῖς; Θά ἀπομείνουμε ἀπλοί θεατές τοῦ θαύματος; τοῦ μυστηρίου; τόσων εἰκόνων του; Ὡς *Μέλη τῆς Ἐκκλησίας στήν τρέχουσα ἱστορία*, ἀπλῶς θά καρπούμεθα κάτι ἀπό τήν αἰώνια χαρμολύπη τῶν Ἀγίων, ὄντες ἀτελέστατα Μέλη τοῦ αὐτοῦ Σώματος; Θά ἀπολαμβάνουμε κάποια προστασία, κάποια θαυμαστική εὐεργεσία, κάποιαν ἔμπνευση, κάποια λύση; (*κάτι σάν ἀρτοκλασία ὑπέρ υἱείας*)

Κάθε ἄλλο! Καταρχήν, Χριστολογικά, ἡ τέλεια ἐνσωμάτωση στήν κοινωνία τοῦ Σωτῆρος μᾶς δόθηκε σέ ὅλους ὡς δυνατότητα! Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού ὁ Θεός ἐνανθρώπησε, μέχρι τήν ἔσχατη ὥρα τῆς Ἀποκαλύψεως. Μέ κάθε στιγμή τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας. Ὅλα γιά μᾶς. Καί αὐτή ἡ σωτήρια δωρεά προσφέρεται σέ μᾶς προσωπικά τήν ὥρα πού βαπτιζόμαστε καί μυρωνόμαστε καί συν-αρτιω-νόμαστε καί ὑπάρχουμε ὡς μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπομένει ὅμως, καθὼς θά ἔλεγε ὁ ἅγιος Παῖσιος, στό δικό μας «φιλότιμο» καί στή δική μας «λεβεντιά» νά θελήσουμε νά φθάσουμε ἐκεῖ πού μᾶς θέλει ὁ Θεός...

Ποῦ, δηλαδή, μᾶς θέλει ὁ Θεός; Καί πῶς σημαίνεται αὐτή ἡ προοπτική μας; Δέν χρειάζεται νά ἐρευνήσουμε στό ἄγνωστο, μόνο νά ἀναζητήσουμε ἐκ βαθέων. Ὑπάρχει πρό πολλοῦ ἀποκαλυμμένη ἡ σαφής θεολογική ἀφετηρία, καί ἐξ αὐτῆς ἡ προοπτική μας: «Ἀγίῳ Πνεύματι, πᾶσα ἀγαθοδωρία, ὡς *Πατρί καί Υἱῷ συναστράπτει*, ἐν ᾧ τά πάντα ζῇ καί κινεῖται»· «...ἐξ Οὗ χάρις καί ζωή πάσῃ τῇ κτίσει»· «...οὐσιοὶ πᾶσαν γάρ κτίσιν... Θεός γάρ (*σύν*) Πατρί τε καί Λόγῳ» (Ἀντίφωνα τοῦ Γ' ἤχου, παρατιθέμενα ἐδῶ κατὰ τήν σειρά: α', γ', β'). Αὐτός εἶναι παρ' ὅλης τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὁ ἄλλος Παράκλητος, ὅπως εὐδόκησε ὁ Πατέρας. Μᾶς συνδέει ἀχώριστα μέ τόν πρῶτο Παράκλητο ἀπό τῆς Ἀγίας Τριάδος, τόν Σωτήρα. Φοβερό καί μόνο νά τό σκεφθοῦμε· τό φυσικό ἀχώριστο τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, χάρις στόν Πατέρα, χάρις στόν Χριστό, χάρις στό Ἅγιο Πνεῦμα, κοινωνεῖται ἀπό μᾶς μέ τί χάρι Του σάν ὑπαρξη καί χάρισμα καί ζωή!

ΟΜΩΣ!

Ὅπως τό λέει ὁ ἅγιος Μάξιμος: «Οὐ (γάρ) γεννᾷ γνώμην τό Πνεῦμα μή θέλουσιν, ἀλλά βουλομένην μεταπλάττει πρὸς θέωσιν»². Ὁ Θεός θέλησε δημιουργικά καί προνοητικά νά ὑπάρχουμε. Ὁ Τριαδικός Θεός, ἀγαπώντας μας ὡς Θεός ἐλευθέρως, μέ μιάν ἀπροσμέτρητη συγκατάβαση πληρότητος, μᾶς θέλει κι ἐμᾶς ἐλευθέρους στήν ἀνταπόκρισή μας. Δίχως καταναγκασμό (*κάτι πού ἀντιθέτως ὅλοι βιώνουμε μέ τό Ἀδαμικό σύνδρομο τῆς ἀναίδειας καί τῆς πτώ-*

² «Πρὸς Θαλάσσιον 6», PG 90, 280.

σεως, σέ διαβαθμίσεις αὐτοκολασμοῦ). Δέν μᾶς θέλει βεβαίως ἐλευθεριάζοντες, ἀλλά ἐλεύθερους. Καί γιά τήν ἐλευθερία τῆς ἀληθινῆς Πνευματικῆς υἰοθεσίας³.

Ὁ Χριστός εἶναι ὁ μόνος Ἐλευθερωτής τῆς κοινῆς ἀνθρώπινης φύσης μας ὀλοτελῶς (ἀπό τή φθορά τοῦ θανάτου), ὅπως θά ἀποκαλυφθεῖ στή Β΄ Παρουσία Του. Εἶναι ὁ μόνος Ἐλευθερωτής προσωπικῶς καί τῆς ἐκάστου γνώμης καί ὑπαρξης (ἀπό τή θανάσιμη φθορά τῆς ἐγώπαθειας καί τῆς φιλαυτίας). Ναί· ἀλλά ὅταν Τόν θέλουμε. Στὴν ἐθελόγητά μας αὐτή, ἔρχεται τό Ἅγιο Πνεῦμα, μεταμορφώνει τή γνώμη μας καί μᾶς ὁδηγεῖ ἐκκλησιαστικά στὴν τέλεια καί τελειωτική ἐνότητα μέ τόν Σωτήρα, τόν Ἕνα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ὅταν τό θέλουμε ἐμεῖς, χάρι στό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἔχουμε μιά ταύτιση τωρινή καί ἐσχατολογική μέ ὅ,τι ἔγινε ὁ Χριστός γιά μᾶς.

Ἡ δική Του παρουσία καί συμμετοχή δέν καταργεῖ ποτέ τήν κοινή ἐκκλησιαστική ἀμοιβαιότητα. Ἀπομένει ἡ δική μας παρουσία καί συμμετοχή, καί αὐτὴν ἐκφράζει ὁ καθένας μας στὴν παροῦσα λειτουργική ὁλότητα. Εἶναι ἡ ἀνταπόκρισή μας στὴν λειτουργική Ἀποκάλυψη τοῦ Χριστοῦ: *«Ἴδου ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δεῖπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ»*⁴.

Χρειάζεται νά τό διαλαλήσουμε αὐτό, πρῶτα μέσα μας καί ἔπειτα στοὺς γύρω μας, καθὼς σήμερα μιλοῦμε γιά ἐλευθερίες, ὅμως ζοῦμε τόν σταδιακὸ διεθνισμό τῆς ἀπρόσωπης ὁμογενοποίησης. Εἴτε μέ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν τεχνολογικῶν ἀλμάτων καί τὴν ὀλιγαρχία τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης, εἴτε μέ τίς γενετικές γεωπολιτικές ἐντάσεις καί τόν ἀδυσώπητο τοκετὸ τῶν φανατισμῶν. Μόνιμο τό ὑστέρημα ἢ μᾶλλον τό κενότατο κενὸ κοινωνίας. Σταθερὸ τό ἔλλειμμα ἀνθρωπινότητος ὡς κοινωνίας. Δέν ὑπάρχει στό παγκόσμιο σκηνικὸ καί στίς... Διεθνεῖς Τράπεζες ἀποθεματικὸ, σέ σχέση μέ τὴν ὑπαρκτικότητα τοῦ ἀνθρώπου καί μέ τὴν κοινωνικὴ ὑποστατικότητα του. Ἄς μὴν ὑποκρινόμεθα.

Μόνον ὁ κοινωνούμενος Κτίστης καί Σωτήρας σέβεται ἐλευθέρως τὴν δοσμένη ἀπὸ τόν ἴδιο ἐλευθερία, ὡς σχέση ζωῆς καί ὑπαρξης ἡμῶν τῶν κτισμάτων, τῶν ἀνθρώπων Του. Τό ἀπέδειξε μέ τὴν θεία Οἰκονομία τῆς ἐθελουσίας

³ πρβλ. Ρωμ. 8, 21. Β΄ Κορ. 3, 17-18. Γαλ. 5, 1, 13. Α΄ Πέτρ. 2, 16.

⁴ Ἀποκ. 3, 21.

θανατικῆς καί ἀναστάσιμης θυσίας Του, γιά τήν λύτρωσή μας ἀπό ὅλα τά ἀν-οντολογικά καί ἀν-υποστατικά δεσμά στέρξης τοῦ Θεοῦ καί γιά τήν ἀνάσω-σή μας στή ζωή, δηλαδή στή ζωή καί τήν ὑπαρξή Του. Εἶναι ἡ ὁδός καί ἡ ἀλή-θεια καί ἡ ζωή μας!

Ἡ θέωση εἶναι ἓνα μυστήριον καί συνάμα γεγονός ἐλευθερίας. Ἐλευθερίας τοῦ Θεοῦ καί ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου, σέ κοινωνία! Ἀνθρώπινης περιχώρησης τοῦ ἀπεριχώρητου Θεοῦ ἐν χάριτι, καί Θεϊκῆς περιχώρησης τοῦ ἀνθρώπου ἐν σωτηρίᾳ. Μετά τήν ἐναν-θρώπηση τῆς δικῆς Του ὑπακοῆς, Ἐκεῖνος κι ἐμεῖς “συναντώμεθα” στό θαῦμα τῆς δικῆς Του “δικῆς μας ὑπακοῆς”. Συναντώμεθα στόν ἐθελούσιον ἐνεκονισμό τῆς φυσικῆς Εἰκόνης τοῦ Θεοῦ Πατρός! Στήν χαρισματική ἐπανάληψη τοῦ ἀνεπανάληπτου Σωτῆρος στόν καθένα ἀπό μᾶς! Στήν ὁμοίωση ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων πρός Ἐκεῖνον πού εἶναι ὁ Δημιουργός καί συνάμα τό δημιουργικό μας Πρότυπο⁵! Στήν πραγμάτωση τῆς ὑπαρξῆς μας ὡς σχέσης μέ τόν Μονο-γενή καί Σωτήρα καί μέ τήν Ἐκκλησίαν τῶν πρωτοτόκων.

Ἔχουμε μίαν ἀμοιβαιότητα, δῶρο ἐλευθερίας καί κάλεσμα σωτηρίας. Ὅλα αὐτά μᾶς προσφέρονται ὡς ἐκκλησιαστικό μυστήριον, εἶναι ἡ διαρκῆς Χριστο-ποίηση τοῦ ἐκκλησιασμοῦ μας. Ὁ Ἕνας τῆς Τριάδος, ὡς μοναδικός Σωτήρας πα-ραμένει ἀπολύτως Ἕνας ἐν ἀνθρώποις. Καί γίνεται διά τῶν μυστηρίων συνάμα ἐθελοντής Ἕνοικος στό πολυὑπόστατον τῶν ἐθελοντῶν πιστῶν. Ὁ Θεός Πατέ-ρας ἀναγνωρίζει σέ μᾶς τούς πιστούς *δυνάμει καί ἐνεργείᾳ* τόν Υἱό Του, “ἐπα-ναλαμβάνόμενο” χάρι στοῦ Ἁγίου Πνεύματός Του. Παραμένει Μοναδικός διά τόν Πατέρα καί τό Πνεῦμα, καί γίνεται Μοναδικός γιά μᾶς τά ἐκκλησιαστικά Του μέλη. Ἐκεῖνος τά πάντα δι’ ἡμᾶς. Κι ἐμεῖς τά πάντα δι’ Ἐκεῖνον. Εἶναι τό δικό μας ξαναζωντάνεμα, ἡ δική μας Ἀναστάσιμη χαρά, ἡ δική μας ἀθάνατη ἀπο-λαυή, ἡ δική μας ἐκκλησιαστική μέθεξις στό δικό Του Χριστολογικό μυστή-ριον, πού οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι τό θεολόγησαν καί τό ἀνέλυσαν σωτηριο-λογικά.

Αὐτή εἶναι ἡ οὐσιώδης εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, καί τό ἀληθές περιεχόμενο καί νόημα τοῦ ἱστορικοῦ πολιτισμοῦ της. Δηλαδή:

- τῆς Χριστοειδοῦς ἀνθρωπινότητος (*τῆς ἀνθρωπινότητος τοῦ Θεαν-θρώπου Χριστοῦ, πού κοινωνεῖται διά τῶν ἱερῶν μυστηρίων*).
- καί τῆς Χριστοφόρου ἀνθρωπιᾶς, γιά κάθε συγκεκριμένο συνάνθρωπο

⁵ Ρωμ. 8, 28-30.

(πεινασμένο, άστεγο, ξένο, ταλαιπωρημένο, άπελπισμένο, άρρωστο, έμπερίστατο, έκπесόντα, καταφρονημένο, χηρίζοντα τής δικής μας ανθρωπιās)- και γιά τόν συλλογικό πολυπόστατο άνθρωπο (προσδεόμενο τών δικών μας έπιμόνων κλαυθμών και δειήσεων, κατά τό παράδειγμα τών Αγίων).

Μέσα από μιά τέτοια ένθεη ανθρωπινότητα και μέσα από μιά τέτοια ανθρωπιά, ή ιστορική μαρτυρία τής Έκκλησίας παρουσιάζει τήν άπαισθη διάρκεια του Χριστολογικού θαύματος. Τήν αίσθητοποίησή του στά... μάτια τής ιστορίας. Τόν διάλογό του μέ τί λογική και μέ τήν καρδιά τής ιστορίας.

Όλα αυτά τά βλέπουμε μπροστά μας νά λάμπουν στά εικονισμένα πρόσωπα τών φιλοθέων και τών φιλανθρώπων Αγίων μας. Από τόν λαμπρό π.χ. κορυφαίο Παύλο τών άποστολικών χρόνων μέχρι τόν λαμπρό όσιο Παΐσιο τόν Άγιορείτη τής τωρινής έπικαιρότητας. Μέ τόσες διαβαθμίσεις προσωπικής ιδιαιτερότητας, όσες και κάθε άγιαζόμενος. Ό Κύριος παραμένει μοναδικός, ή δέ Χριστομυησία ύποστασιάζεται έκκλησιαστικά μέν, αλλά από τί μοναδικότητα κάθε πιστού. Έχουμε όλοζώντανες εικόνες του Σωτήρος, όχι όμως αντιγραφές όμοιοσύνης ανθρώπων!

Αυτό —*θά πούν οι σοφοί του κόσμου*— παραπέμπει στήν πολυπροσωπία, ως κάτι ανθρωπίνως φυσιολογικό. Όμως, ή ουσία του πράγματος βρίσκεται άλλοι. Η ένδοκοσμική ιδιοπροσωπία θυμίζει τήν γενετική έτερότητα τής κτιστότητάς μας, πού έμεις τήν διαστρέψαμε σέ άτομισμό και τήν καλλιεργούμε μόνον ως άτομισμό. Τήν πρώτη θεόκτιστη όμορφιά τήν μεταστρέψαμε σέ ιδιογνωμοσύνη φθοράς και έπιβεβαίωση του πτωτισμού μας. Και έπιμένουμε σ' αυτό μέ τόν πολιτισμό τής πτώσης, όπως θά έλεγε ό Άγιος Σωφρόνιος του Έσσεξ. Γι' αυτό και ή κατοχυρωμένη άτομικότητα ούτε διανοείται ούτε μπορεί νά “διεκδικήσει” τήν τελειότητα, τήν τελειότητα τής προσωπικής έτερότητας έκάστου ανθρώπου εν Χριστῳ. Ούτε και νά τήν σεβαστεί στόν συνάνθρωπο και στή συνανθρωπότητα.

Αυτή ή μόνη τελειότητα εικονίζει και μετέχει στόν Θεό, στό πρόσωπο του Θεανθρώπου ένυποστάτως. Αλλά και ανθρωπίνως, μέ μιά ζωή θυσιαστικής όλοδοσίας και έκκλησιαστικής κοινωνίας, μέ τόν τρόπο του Χριστου και μέ τή Χάρη του Χριστου. Μέ έναν τέτοιον έκκλησιασμό προέκυψε και επέζησε και μεγαλούργησε ό ρωμαϊκός πολιτισμός μας. Έστω κι αν έπικαλύπτεται σήμερα μέ ιδέες και πρακτικές εισαγόμενης άμνημοσύνης, τάχα προόδου ή μάλλον άναλογικού μμητισμού...

* * *

Φθάσαμε όμως σέ ένα βασανιστικό ερώτημα –ώς τό ονομάσω– Εὐρωπαϊκῆς καί παγκόσμιας ἐπικαιρότητας. Ἀνήκουμε στήν Εὐρωπαϊκή Ἑνωση, ἀπό τῆς κρατικῆς μας ιδιοσύστασης τό 1832, καί στή διεθνή κοινότητα. Κατά πόσον ὁ ἐκκλησιασμός τοῦ πολιτισμοῦ μας ἀνευρίσκει κοινά σημεῖα μέ τήν Εὐρώπη; *Τό παραδεχθήκαμε ἤδη, πώς ἡ ἀληθινή ἀνθρωπολογία εἶναι καρπός τῆς ἀποκαλυμμένης θεολογίας καί τίποτε ὀλιγότερο, τίποτε ἀλλότριον.* Θά μπορούσε λοιπόν ὁ λεγόμενος Δυτικός κόσμος νά “ἐξεικονίσει” τό μυστήριον τῆς Θεανθρωπότητος; Ἡ, ἂν θέλετε, θά μπορούσε νά ἀναζητήσῃ ἐμπειρικά τήν πληρότητα τῆς ἀνθρωπολογίας του στό ἄφθαρτο κάλλος τοῦ Χριστολογικοῦ μυστηρίου;

Ὁ Δυτικός αὐτός κόσμος ἀνέδειξε λαμπρούς πρωτοχριστιανούς Ἁγίους, ἀνθρώπους θεολογικῆς σχέσης καί θυσιαστικῆς διάθεσης, πού μετέδωσαν ἀνάλογη ποιότητα στήν κοινωνία. Ὅμως, ἐκεῖνος ὁ ἀνθρωπο-χῶρος γιά πολλούς λόγους ἀντικατέστησε τήν ἐκκλησιαστική ταυτότητα τῆς θεο-μεθεκτικῆς ζωῆς, μέ μιὰ σπουδαία ἐπιστήμονα θρησκευτική ιδεοληψία. Γιά νά τήν παραμερίσει κι αὐτήν μέ μιὰ εἰδωλοποίηση τοῦ Διαφωτισμοῦ! Ὁ θρησκευτικός ὀρθολογισμός... “μετανάστευσε” στόν ἐπιστημονικό, στόν κοινωνικό, στόν πολιτικό ὀρθολογισμό, καί σέ ἄλλες μεταλλαγές, πού οὔτε ὁ ἴδιος ὁ θιασώτης ἀνθρώπος δέν προλαβαίνει νά τίς ἀφομοιώσῃ μέχρι σήμερα. Ἄλλωστε, ταλαιπωρεῖται ὁλοέν ἀπό τόν ὑψηλό πυρετό τῶν ἀπροβλέπτων διεθνῶν ἐντάσεων καί τῶν ἰδίων διεκδικήσεων. Ὁ αὐτάρεσκος σημερινός “σοῦπερ-ἄνθρωπος” θρέφεται ἀπό μιὰ νευρωτική ἢ καί σχιζοφρενὴ ἀλαζονεία ἐνός παθολογικοῦ ὑπερεγῶ, πού δέν κοινωνεῖται. Μόνο θέλει νά ἀπολαμβάνει καί, ὅταν ἀποστερεῖται, διεκδικεῖ καί πολεμεῖ, ἀρνεῖται νά δεῖ τό ἀντίκρισμα τοῦ ἑαυτοῦ του στήν ἀξία καί στήν ἀνάγκη τοῦ ἀπέναντι προσώπου. Ἐνας ἐπιστημονικά τελειομανὴς προοδευτισμός τρέχει ἀκάθεκτος, ἐπὶ παντός τοῦ ἐπιστητοῦ, δίχως νά συλλογίζεται τό οὐσιῶδες ὑστέρημα τῆς ἀντικοινωνίας ἢ ὑποκοινωνίας. Ὁ ἐκπληκτικὸς γιγαντισμὸς σέ ἐπιστήμη καί τεχνολογία ἀγνοεῖ τόν αὐτοεγκλεισμό τῆς διανθρωπίνης καί πανανθρώπινης ζωῆς, πού ἐξ ὀρισμοῦ δέν βιώνεται πλέον ὡς σχέση, ὡς αὐτοθυσία, ὡς αὐτοπροσφορά!

Μὴν μοῦ πεῖτε πὼς τά τεράστια ἐπιστημονικά προγράμματα μέ τίς ὅσες φαινόμενες ἀνθρωπιστικές ἐκδοχές *ἀκόμη κι αὐτά* δέν μεταποιοῦνται σέ πεδία μιᾶς διεθνικῆς ἀντιπαλότητος. Ἄλλο οἱ ἐπιστήμονες καί ἡ καλπάζουσα

ἐπιστήμη καθ' ἑαυτήν, καί ἄλλο οἱ πολιτικο-οικονομικές διαχειρίσεις τῆς ἐπιστήμης! Εἶναι ἡ ἀθεράπευτη παθολογία τῆς ἱστορίας μας, διαβρώνει κάθε ὁμορφιά τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ἐνός πολιτισμοῦ ποῦ δέν φοβᾶται τά ἄλματα στὸν μικρόκοσμο ἢ τὸν μακρόκοσμο. Κι ὅμως, φοβᾶται τά ἀνοίγματα τῆς ἀνθρωπιάς. Γιατί συνεχίζει νά ἀγνοεῖ τὴν ἀνοικτὴ ἀπτή συγκατάβαση τοῦ ζώντος Θεοῦ!

Σαφέστατα, ἀπὸ ὑπεύθυνα βήματα ἀκόμη καί τοῦ πολιτικοῦ μας χώρου, ὁμολογεῖται σήμερα ὅτι «ἡ παγκοσμοποίηση εἶναι μία παμμέγιστη ἐπιχείρηση «ἐπιστημονικῆς» κερδοσκοπίας καὶ ἐκμετάλλευσης», ἔστω καὶ ὡς «ὄχημα ἀνάπτυξης σε πολλοὺς τομεῖς τῆς παγκόσμιας αγοράς», ἀλλ' ὅμως αὐτός «ὁ δρόμος εἶναι κραυγαλέα ἐκμεταλλευτικός καὶ ἄδικος»⁶. Κυριαρχοῦν στὰ παζάρια τῆς ἐγκοσμιότητος προωθημένες πρακτικές μιᾶς οἰκονομικῆς-κοινωνικῆς “πνιγμονῆς” τῶν πολλῶν, μέ στόχο τὴν πλησμονή τῆς φιλάργυρης παθολογίας τῶν ἀγορῶν καὶ τελικὰ τῶν ἐλαχίστων. Σκοπὸς καὶ τῆς σύγχρονης βαθμιδωτῆς καὶ ἐπιλεκτικῆς ἀνθρωπολογίας εἶναι ἡ παθολογικὰ ἀντικοινωνικὴ ὄντολογία τοῦ “κατέχειν” καὶ μόνον τοῦ “κατέχειν”.

Καὶ ὅμως! Πρὸ 20 αἰῶνων, ἐνυπόστατα μᾶς προσφέρθηκε ἡ μόνη ἀληθινὴ ὄντολογία περὶ ἀνθρώπου, μέσα ἀπὸ τὴν αὐτοφάνερωση τοῦ Σαρκαμένου Θεοῦ, μέσα ἀπὸ τὴ μετεχόμενη ἀποκάλυψη τῆς θεολογίας καὶ τῆς τέλει ἀνθρωπολογίας στὴ Χριστολογία. Πάνω σ' αὐτὸ τό ἱστορικὸ καὶ ἐσχατολογικὸ δεδομένο δημιούργησε καὶ δημιουργεῖ ἡ Ὁρθοδοξία. Ἐδῶ ἔγκειται ἡ οὐσία τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ τῶν ἱερῶν συμβόλων, τό μυστήριό τῆς ζωῆς τῆς, ἡ τέλεια οἰκολογία τῆς. Νά μιλήσω «Παῖσιανά», τὴν ἀπλή γλῶσσα τῆς ἐμπειρίας, μέ ἓνα παράδειγμα: ἐνώπιον πολλῶν αὐτοπτῶν ἐλαχιστότατα ἀποτιμήματα ἀπὸ τό τίμο ξύλο τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ μας, ριπτόμενα στὴ φιάλη ἀγιασμοῦ, ἄλλοτε ἐπιπλέουν καὶ ἄλλοτε αὐτοβυθίζονται καὶ πάλι ἐπιπλέουν, καὶ μεταδίνουν στὸ νερὸ χάριν ἡμῶν ἀπὸ τῆς θείας ζωντανίας τοῦ Χριστοῦ· καὶ ὕστερα, χωρὶς προζύμι ζυμώνονται πρόσφορα! Ἕνας διάλογος πίστεως καὶ ζωῆς Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, μέσα ἀπὸ τὴν ἀγιαζόμενη ὑλικότητα καὶ τὴν ἀναγωγή τῆς στὸν Θεὸ (τό νόημα περίπου τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας)! Νά τό πῶ θεολογικά: ἔχουμε ὁρατῶς ἀποτελεσματικὴ μιὰ συγκατάβαση τῆς Χριστολογίας στὴν οἰκολογία, χάριν τῆς... ἀνθρωπολογίας! “Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός”! Ἡ κτί-

⁶ βλ. Ἐνημερωτικὸ Δελτίο (πληροφορίες-σχολιασμοί) τῆς Ἑνώσεως τῶν τ. Βουλευτῶν καὶ Εὐρω-βουλευτῶν, Ἀπρίλιος 2014, σσ. 36-37.

ση καί ἐμεῖς γινόμεσθε ἐν Χριστῷ ἐκκλησία, φανέρωση τῶν ἐσχάτων μέσα στήν τρέχουσα προσωρινότητα. Μέσα ἀπό τή Θεολογία καί τή Χριστολογία (τό Α καί τό Ω), ἔχουμε τήν ἀλήθεια τῆς ἀνθρωπολογίας, οἰκολογίας, κοσμολογίας· ἐάν βεβαίως σεβόμεσθε τό μοναδικό πλαίσιο γιά τήν ἐπιβίωση τῆς ἱστορίας μας ἢ γιά τήν ἱστορία τῆς ἐπιβιώσής μας, τήν ἐσχατολογία τῆς σωτηρίας.

Ὅσο τά ἀπαρνούμεθα (μέ τήν πεισμονή τοῦ πρώτου Ἀδάμ στή διεθνική πρακτική μας), ἄλλο τόσο αὐτο-αναιρούμεθα.

Δέν τά βλέπω ὅλα μαῦρα στήν παγκόσμια ἐπικαιρότητα (προλαβαίνω μίαν εὐλογην διαμαρτυρία σας). Ὁ διεθνής χώρος δέν εἶναι μόνο μιά συστημική διαχείρισης. Δέν στερεῖται συναισθημάτων καί εὐαισθησίας καί θρησκευτικῆς ἀνοχῆς. Ἄν ὑποστήριζα κάτι ἀντίθετο, θά μέ διέψευδε ὁ μέσος ὅρος τυπικῆς ἀνθρωπιᾶς ἀνά τήν ὑφίλιω, αὐτή ἡ ὑπαρκτή μεταπτωτική φυσιολογικότητα ὅλων μας. Θά μέ διέψευδε ἡ ἀνθρωπιστική τελειομανία τῆς ἐπιστήμης καί ἡ διεθνῆς κοινωνιστική πολιτική καί πολιτιστική φαινομενικότητα. Θά μέ διέψευδαν τά εἰρηνιστικά ψηφίσματα καί οἱ διεθνεῖς ἀνθρωπιστικοί ὀργανισμοί καί οἱ πολλές φιλότιμες ἰδιωτικές πρωτοβουλίες συμπαράστασης στά ἀδιέξοδα. *Συνειδητές ἀπαιτήσεις παγκόσμιας τυπικῆς ἀνθρωπιᾶς, καί κυρίως ὑποσυνειδητές ἀγωνίες γιά μιά λυτρωτική ἀνθρωπιά.*

Δυστυχῶς ὅμως· ἐκτός ἀπό τήν ἐλαχιστότητα (*ἐλλειμματικότητα*) αὐτοῦ τοῦ ἀξιοπρεποῦς μέσου ὁρου, ἀνά τόν κόσμο δεσπόζει κυρίως ἡ οἰκονομική, διαχειριστική, διπλωματική, διακυβερνητική, διεθνιστική ἐπικαιροποίηση τοῦ... Κάιν! Ἔχουμε ἕναν αὐτάρεσκο ἀγνωστικισμό γιά τόν Θεό, τόν «ἐνδοξαζόμενον ἐν τοῖς ἔργοις Αὐτοῦ» καί προπαντός ἐν τῇ θείᾳ Οἰκονομίᾳ. Ἔχουμε μίαν ἄρνησίν Του, ἀπό τοὺς κληρονόμους τοῦ Διαφωτισμοῦ, μέχρι καί τοῦ σημερινοῦ Μετα-Νεωτερισμοῦ. Μέ ὑποσυνειδητές (*ἢ καί συνειδητές*) διαστάσεις ἐγκοσμίου Μεταφυσικισμοῦ, πού καλλιεργεῖ τυφλή ὑποταγή στή δική του πολιτιστική μεταφυσική ἀπολυτότητα.

Διότι συνεχίζει νά ἀγνοεῖ ἐμπειρικά (καί θεωρητικά) τήν ζωντανή συγκατάβαση τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ! Τήν ταπεινή συγκατάβαση τῆς ἀπροσμέτρητης ἁκτιστῆς ἀγάπης Του στήν κτιστή ἀνθρώπινη ἐλευθερία, μέ τήν δοτή ἴση ἀναλογία ἐθελότητα! Ὁ νεωτερικός καί μετανεωτερικός ἄνθρωπος ἀπεχθάνεται κάθε ἐθελούσια ἀναστροφή του στό μυστήριό της. Ποτέ δέν ἐρεῦνεσε τό ἴδιο τό βάθος τῆς ὑπόστασής του (*πού ὑφίσταται δημιουργικά ἀπό τό Θεό*). Ποτέ δέν βαθοσκοπήσε τά ἴδια τά καρδιακά δευτερόλεπτα τῆς ἱστορίας του (*πού*

παραμένουν δώρημα τῆς θείας μακροθυμίας). Ποτέ δέν προσμέτρησε τό ἴδιο τό σμικρό «α» καί «ω» τῆς ζωῆς του, πάνω στή χαρισμένη ζωντάνια, πού προσδίδει μόνος ὁ ἄκτιστος «Α» καί «Ω» τῶν ἀπάντων, ὁ Σωτήρας μας Κύριος.

* * *

Ἡ Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας μᾶς ἐπαναφέρει στὸν ρεαλισμὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Χριστοσωτηρίας. Ὅπως ἐμβιώνεται Ὁρθόδοξα, δηλαδὴ Ἐκκλησιαστικά, ὡς «συμπλήρωμα Χριστοῦ»,

- *δίχως ἐναλλαγές ταυτότητας,*
(*δίχως ἀλλαγές καί σύγχυση στὴν ἐκκλησιαστική μας ταυτότητα*)
- *δίχως μεταλλαγές πιστότητας,*
(*μὲ σταθερότητα πιστῆς ἀφοσίωσης στὸν Χριστό*)
- *δίχως ὑπαλλαγές λατρείας ἢ μεθεκτικῆς ἀπολυτότητας.*
(*δίχως μεταβολές στὴν ἀπόλυτη λατρευτικὴ σχέση μας μαζί Του*)

Ἐνεκκονίζει ἐμπρὸς μας τὴν Θεανθρωπότητα τοῦ Αἰωνίου καί (σάν διαρκές ἱστορικό θαῦμα Του) τὴν ἐσχατολογικὴ μέθεξή Του ἀπὸ μᾶς τοὺς προσωρινούς. Μέσα στίς συνθῆκες καί τίς δυσκολίες καί τίς ἀνάγκες τῆς ἱστορίας. Ὁ Χριστός καί οἱ Ἅγιοι, καί οἱ Δίκαιοι, καί οἱ Μετανοιωμένοι, καί ὁ κόσμος ὅλος καλεσμένος ἐλευθέρως νά γίνη «Ἐκκλησία»: εἶναι ἡ ἀπόδειξη γιὰ τὴν ὁλοκληρὴ ἀγκαλιά τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ στὴν πανανθρώπινη ἱστορία. Ὁ κόσμος (ἀκόμη καί στὴν ἀλλοτρίωσή του) ἀναμένει νά τὸν ἀφυπνίσουμε. Καί ὁ παντογνώστης καί ἀγαπῶν ἡμᾶς Σωτήρας Θεὸς περιμένει ἀκόμη καί τὸν ἔσχατο “δίκαιο ληστή” τῆς ἱστορίας, πρὶν τὸ τέλος. Γι’ αὐτὸ συνεχίζει νά “διακρατεῖ” τὰ χωροχρονικά πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα θέλησε Ἐκεῖνος καί ἐκτυλίσσεται ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ καί ἡ πανανθρώπινη συλλογικότητα. Ἐδῶ βλέπουμε τὴν ἄκτιστη ἔγνοια-πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ μεταμόρφωση τῆς παγκόσμιας ταλαιπωρίας σὲ ζωὴ ἐνθεωμένης κοινωνίας καί ἀνθρωπιάς.

Τὸ εἰκονίζουμε μὲ τὴν ἰδιαίτερη φωτοστεφανωμένη μορφή ἐκάστου Ἁγίου, ἀπὸ κάθε γωνιά γῆς καί ἀπὸ κάθε δευτερόλεπτο τῆς ἱστορίας. Ἀπὸ τὴν περιγραφικὴ συμβολικὴ τῆς λεπτομέρειας τῶν εἰκόνων, βλέπουμε «εἰκονιστικά» τὸν ἁγιασμένο ἄνθρωπο, νά θέλει αὐτὰ πού θέλει ὁ Θεός, στίς ξέχωρες συνθῆκες τοῦ βίου του. «Βλέπουμε» νοερά τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὡς δωρούμενη Χάρη, πού ἐνεργεῖ διὰ τοῦ ἁγιασμένου ἢ μετανοημένου ἀνθρώπου σὲ ἀφαντάστως ποικίλα κοινωνικά καί ἱστορικά πλαίσια.

Καί ὄχι μόνο βλέπουμε. Διότι τά πρωτότυπα τῶν ἱερῶν εἰκόνων (οἱ Ἅγιοί μας) καί ζοῦν καί ἐνεργοῦν θαυματουργικά, καί κοινωνοῦμε μαζί τους. Ἐπομένως, ἔχουμε ἓνα διαρκές ἄνοιγμα κοινωνίας ὅπου γῆς. Οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ὁ τόπος περιορίζει τήν κατά χάριν θεωμένη πλέον ἀνθρωπινότητα τῶν Ἁγίων. Οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ὁ τόπος ἐμποδίζει τή δική μας ἐκκλησιαστική προσέγγιση στό δικό τους ἁγιασμένο παρελθόν, πού εἶναι πλέον ἐσχατολογικό αἰώνιο παρόν. Παντοῦ στό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας βλέπουμε τή ζωή ὡς σχέση, τήν ὑπαρξή ὡς μέθεξι, τό «εἶναι» ὡς συνεῖναι, τό ἔχειν ὡς δοῦναι, τήν ἴδια τήν κτιστότητά μας ὡς δυνατότητα ἀναγωγῆς στόν Ἄκτιστο. Μέσα ἀπό τήν «ἐκκλησιαστικότητα» καί τόν ἄπαυστο «ἐκκλησιασμό» τῆς δικῆς Του Θεανδρικῆς Ὑπαρξης καί Ὑπόστασης, πού τό θέλησε καί ἔγινε ὁ Χριστός μας, μεριζόμενος ἀμερίστως στόν καθένα καί σέ ὅλα τά Μέλη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Του Σώματος. Μᾶς δόθηκε ἡ δική Του ἐνυπόστατη παρουσία καί χάρις γιά ἄνοιγμα κοινωνίας στά δικά μας «ἐγώ» καί «ἐσύ», μέ τόν ἴδιο τόν Κύριό μας νά τά ἀνοίγει καί νά τά καταξιώνει ὡς Ἐκκλησία Του.

Εἶναι κάτι ἐντελῶς ἀντίθετο ἀπό τήν διεθνική στενοκαρδία καί μικροψυχία τοῦ ὀρθολογισμένου κέρδους, ἀπό τίς ἐνεχυριάσεις ἀνθρώπων καί πραγμάτων καί ὅλου τοῦ κόσμου. Αὐτά εἶναι πού τά καταγγέλλει ἡ ὑπαρξιακή ἀγωνία τῆς παγκόσμιας διανόησης. Χωρίς ὅμως νά μπορεῖ νά ὑποδείξει τόν μοναδικό καταλύτη τῆς πίστεως στόν ἀληθινό Θεό τῆς Ὁρθόδοξης ἐκκλησιαστικῆς μέθεξης. Ἀλλά καί ὁ Χριστιανισμός μας, ὅπου γῆς καί ὅποτε ἐκτρέπεται σέ τέτοιες ἐνδοκοσμικές γραμμές, ὅση θρησκευτικότητα κι ἂν ὑποδύεται, δέν κομίζει τήν Χριστολογία τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλά γυρίζει πολύ πίσω, στό «πρό Χριστοῦ»...

* * *

Ἀπέναντι στίς διεθνεῖς θλιβερές αὐτο-ζωγραφίες, ἐδῶ καί τώρα προβάλλει προφητικά ἡ ἀγιογραφημένη ἐσωτερικότητα τῶν ναῶν μας. Μιά συμβολική περιχώρηση τοῦ Σύμπαντος, ὅπως τό πρωτο-ἐφτιαξε ὁ Κύριος, γιά χάριν μας! Καί προσπαντός σέ κάθε λειτουργία σάν πραγματικότητα καί ἔκφραση τῆς αἰώνιας βασιλείας Του, γιά νά μᾶς ἀνάγει διαρκῶς στούς «καινοῦς οὐρανοῦς καί τήν καινὴν γῆν», στή δική μας κληρονομιά τῆς τωρινῆς καί τῆς παντοτινῆς παρουσίας Του⁷. Καί μέσα ἀπό τούς ναούς, ὅλοι ἐμεῖς (πρέπει νά) εἴμεθα (ὄχι

⁷ βλ. Β' Πε. 3, 13.

ξεναγοί, αλλά) οί εισοδιστές τῶν ἀδελφῶν μας συνανθρώπων στό μυστήριο τῆς σωτηρίας ἐν Χριστῷ.

Ὁ Θεός ὡς Κτίστης (Δημιουργός καί Προνοητής) εἶναι ἀνυπολόγιστα... κοντά μας μέ τίς ἄκτιστες ἐνέργειες τῆς θείας Του πρόνοιας (*εἰδάλλως δέν θά ὑπῆρχε τίποτε*). Καί ἐνανθρώπησε, γιά νά γίνει ἀκόμη περισσότερο ὁ μοναδικά Κοντινός μας (*κυριολεκτικά Ἡμέτερος*). «Ὁ μεθ' ἡμῶν Θεός» καί τό φανερωμένο μυστήριο τῆς ζωῆς Του ὡς Υἱοῦ τοῦ Πατρὸς μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα, μᾶς ἐλευθερώνουν ἀπό τό ἄγχος τοῦ ἀντικοινωνικοῦ μοναδισμοῦ, τοῦ κερδῶν ἀτομισμοῦ (*σέ ἐναδικό ἢ συνεταιριστικό «στύλ»*). «Ὁ μεθ' ἡμῶν Θεός» καί τό φανερωμένο μυστήριο τῆς ζωῆς Του ὡς Υἱοῦ τοῦ Πατρὸς μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα, πού κοινωνεῖται καί λατρεύεται Ὁρθοδόξως, μᾶς ὁδηγεῖ στήν μοναδική ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ τοῦ νέου κόσμου, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία-Χριστός. Ἐν πορείᾳ, ἀνάμεσα στόν κόσμο ἄχρι καιροῦ. Ἐν πληρότητι μέσα στήν αἰωνιότητα, ἥδη ἀπό τό σήμερα.

Ἔστω κι ἂν αὐτό τό εὐαγγέλιο δέν ἀγγίζει τήν ἠλεκτρονική διεθνή ἐπικαιρότητα, πάντως εἶναι ἡ μόνη ἀναλλοίωτη κι ἀθάνατη ΕἰΔΗΣΗ γιά τήν παγκοσμιότητα καί τήν πανανθρωπότητα. Γι' αὐτό καί ἡ Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας δέν εἶναι μιά ἐθιμική θρησκευτική τελετουργία. Ψέλνουμε καί διαλαλοῦμε τήν χαρμόσυνη ἐνημερότητά μας γιά τήν ἐκκλησιαστικήν ἀμεσότητα καί μέθεξη στήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτήν λιτανεύουμε μέ τίς ἅγιες εἰκόνες καί ὁμολογοῦμε μέ τό «Πιστεύω» καί τό Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας.

Σέ τούτη τή λειτουργημένη στιγμή καί συγχρόνως αἰωνική ὥρα,
στόν θε-οικονόμητο «ἀπειροχῶρο» πού ἐνεικονίζει ὁ ναός,
μέσα ἀπό τό γεγονός-μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας,

ἄς δοξολογήσουμε εὐχαριστικά γιά ἄλλη μιά φορά ὀλοτελῶς τόν ἀοράτως συνόντα καί εἰκονιζόμενο Κύριό μας.

Κι ἄς μὴ παύουμε –*ὅπως εἶναι ὀλοζώντανος*– νά Τόν εἰκονίζουμε κι ἐμεῖς αἰσθητό, μέ τήν ἱεραποστολή τῆς πίστεως καί τῆς ἀνθρωπιάς, πρὸς τόν πεινῶντα καί διψῶντα ἄμεσο καί εὐρύτερο κόσμο μας.